

עק"נ 1979/12/16 - אוסמה סייף נגד פרח סאבק

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

05 ינואר 2017

עק"נ 1979-12-16 סייף נ' סאבק

בפני הרכב השופטים:

כב' השופט י' גריל, שופט בכיר [אב"ד]

כב' השופטת ב' בר-זיו

כב' השופטת א' אלון

המערער:

אוסמה סייף

ע"י ב"כ עוה"ד פז מוזר

נגד

המשיב:

פרח סאבק

ע"י ב"כ עוה"ד יוני דדון

פסק דין

א. בפנינו ערעור על הכרעת הדין של בית משפט השלום בקריות (כב' השופטת הבכירה רמה לאופר חסון) מיום 12.4.16 בתיק ק"פ 29736-12-15, לפיה הורשע המערער בעבירה לפי סעיף 6 לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה - 1965 (להלן: "**חוק איסור לשון הרע**").

כמו כן, נסוב הערעור על גזר דינו של בית משפט קמא מיום 10.11.16 לפיו הוטל על המערער לפצות את המשיב בסכום של 30,000 ₪ בגין הנזק שנגרם לו בגין מעשה העבירה, וכן חויב המערער לשלם למשיב הוצאות משפט בסכום של 15,000 ₪ ובנוסף, נדון ל-2 חודשי מאסר על תנאי, כשהתנאי הוא שלא יבצע בתוך שנה אחת את העבירה בה הורשע.

ב. הנסיבות הצריכות לעניין הינן בתמצית אלה:

המשיב מתגורר בכפר חורפיש והוא מכהן בתפקיד מזכיר המועצה המקומית במקום ומנהל כח האדם במועצה.

המערער הוא מנהל מחוז הצפון של ארגון העובדים בהסתדרות הלאומית.

בקובלנה הפלילית שהגיש המשיב כנגד המערער בחודש דצמבר 2012 נטען, כי המערער קיבל מספר פניות מעובדי המועצה המקומית חורפיש בכל הנוגע להתנהגותו והתנהלותו של המשיב.

בתאריך 2.12.12 שיגר המערער מכתב המתייחס לפניות הנ"ל שנתקבלו אצלו ביחס למשיב והעבירו באמצעות הדואר אל 21 נמענים, כמפורט בפרק העובדות שבקובלנה הפלילית.

ג. נטען בקובלנה, שבמעשיו אלה פרסם המערער את המכתב במתכוון ליותר מאשר שני בני אדם, וכי

המכתב מהווה פרסום לשון הרע בכוונה לפגוע במשיב, שכן, במכתב יש משום נקיטת עמדה ביחס למשיב, הסקת מסקנות וקביעת ממצאים, לרבות קביעות לפיהן ביצע המשיב עבירות פליליות חמורות.

ד. כותרת המכתב (המצורף כנספח ב' להודעת הערעור) היא "התנהגות מאיימת ופוגענית של מזכיר מועצה מקומית חורפיש".

לגבי אחת מן הפניות שנתקבלו אצל המערער, כותב הוא במכתבו כך :

"כאשר מר עאמר פנה אל מזכיר המועצה בענין זה, שלף מזכיר המועצה דוקרן מכיסו ותקף את מר עאמר".

בהתייחס לפנייתה של עובדת אחרת שנתקבלה אצל המערער, כותב הוא במכתבו כך:

"מזכיר המועצה דחה את בקשתה לתשלום ימי המחלה והתנה את תשלומם בהצגת מסמכים רפואיים מפורטים בדבר ההליך הרפואי אותו עברה העובדת, תוך פגיעה בכבודה ובזכותה לפרטיות... מזכיר המועצה סירב לעשות כן ואף בחר לגדף את העובדת בנוכחותם של כלל עובדי המועצה...".

כמו כן, נכתב על ידי המערער במכתבו:

"מנהלת לשכת הרווחה, גב' נורה עלי, זכתה אף היא לגידופים ואלימות מילולית מצד מזכיר המועצה".

לגבי גזבר המועצה, נאמר על ידי המערער במכתבו:

"גזבר המועצה, מר ואיל עאמר, בכיר במועצה, זוכה אף הוא להתנהגות ברוטלית וחסרת מעצורים כלפיו מצד מזכיר המועצה, תוך שהוא נתקף באופן אישי על ידי מזכיר המועצה... גם כאן נוכחותם של אנשים מהמועצה ומחוץ לה, הם אלה שמנעו פגיעה יותר קשה בו ואף מעבר לכך".

עוד נכתב על ידי המערער באותו מכתב:

"מזכיר המועצה נקט באלימות מילולית כלפי מספר לא מועט של עובדים כפי שעולה מתצהיריהם של המתלוננים שבפנינו, ואנו מניחים כי קיימים עובדים נוספים אשר כובשים את תלונותיהם בשל חשש שמא יבולע להם".

ה. יצוין, כי המשיב, לאחר שהגיע אליו דבר פניותיהם ותלונותיהם של העובדים במועצה, הוציא כרוז שבו קרא לכל מי שיש תלונה כנגדו למסור את תלונתו בכתב.

בהתייחס לכרוז הנ"ל שהוציא המשיב, כותב המערער במכתבו:

"ברור הוא, כי עובדים לא יענו לקריאה זו והינם חוששים חשש אמיתי של ממש לגופם ולבריאותם אם יפנו כנגדו כאמור".

ו. בסיכום מכתבו כותב המערער את הדברים הבאים:

"כפי שמפורט לעיל מזכיר המועצה עושה שימוש מופרז ובלתי חוקי בכוח המשרה שלו, נוהג ברודנות, באלימות ובמורא כלפי עובדי המועצה, כאילו "אין דין ואין דין".

ובהמשך:

"אשר על כן, ובטרם נתבשר על אסון אשר יתרחש במועצה, עד כדי פגיעה בחיי אדם, אבקש כי כלל הגורמים המכותבים על מכתב זה יפעלו בדחיפות על מנת לעצור לאלתר את המעשים המתרחשים במועצה המקומית חורפיש".

ז. נטען בקובלנה שהגיש המשיב, כי המערער פרסם את דבריו בחוסר תום לב, נמנע מלנקוט באמצעים סבירים לבירור אמיתות הדברים, תוך שנמנע מלפנות למשיב כדי לברר את אמיתות הדברים ולקבל את תגובתו עובר לפרסום.

במעשיו המתוארים לעיל, פרסם המערער, כך נטען בקובלנה, לשון הרע בכוונה לפגוע במשיב בידיעה כי הדברים האמורים בו והמפורטים לעיל עלולים:

(א) להשפיל את המשיב ולעשותו מטרה לשנאה ולבוז.

(ב) לפגוע במשיב, לפגוע במשרתו הציבורית ובמקצועו.

ח. מכאן, כך טען המשיב בקובלנה הפלילית, ביצע המערער עבירה לפי סעיף 6 לחוק איסור לשון הרע (וזאת בשילוב עם הוראת סעיף 1 וסעיף 2 של החוק).

ט. המערער השיב לאמור בכתב הקובלנה בפני בית משפט קמא בישיבה שהתקיימה ביום 27.3.14 (עמ' 3 לפרוט'), וציין (באמצעות בא כוחו דאז) שהאמור בחלק הכללי של כתב הקובלנה ובסעיפי העובדות 1 עד 2 אינו שנוי במחלוקת.

לגבי סעיף 4 של כתב הקובלנה צוין בתשובתו של המערער, כי זהו סעיף משפטי השנוי במחלוקת ולגבי סעיפים 5-6 של הקובלנה נאמר בתשובת בא כוחו דאז של המערער "**שנויים במחלוקת כאשר הסעיפים האלה מתייחסים ליסוד הנפשי ולנאשם שבודאי יעיד...**".

י. לאחר שמיעת הראיות ניתנה ביום 12.4.16 הכרעת הדין של בית משפט קמא.

צוין בהכרעת הדין, כי המערער איננו חולק על כך שהמכתב מהווה "**פרסום**" כמשמעותו בחוק איסור לשון הרע, ושהוא זה ששלח את המכתב לכל 21 הנמענים המצוינים במכתב מיום 2.12.12.

בית משפט קמא ציין, שלצורך הוכחת עבירה של לשון הרע, נדרש להוכיח פרסום, המהווה לשון הרע, שפורסם בכוונה לפגוע והגיע לשני בני אדם לפחות זולת הנתבע ובענייננו, אין מחלוקת ביחס לעובדת פרסום המכתב על ידי המערער, ואף לא קיימת מחלוקת שהפרסום הגיע ליותר משני בני אדם.

יא. מוסיף בית משפט קמא בעמ' 61 של הכרעת הדין:

"בכל הנוגע להוכחת העבירה, הסוגיה היחידה המצויה במחלוקת ברורה, נוגעת ליסוד הנפשי של הכוונה לפגוע" (ההדגשה במקור).

מציין בית משפט קמא, כי היסוד הנפשי הנדרש בעבירה של איסור לשון הרע הוגדר בסעיף 1 של החוק כדבר שפרסומו עלול, בין היתר, להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו לשנאה או לבוז או לבזותו בגין המעשים המיוחסים לו או לפגוע במשלח ידו ובעיסוקו, וכן מבהיר בית משפט קמא, כי מדובר בעבירה התנהגותית ולכן אין צורך להוכיח פגיעה בפועל והתממשות של הסיכוי.

כמו כן, מציין בית משפט קמא, כי ההכרעה האם יש בפרסום פגיעה בנמען הפרסום, מסורה לבית המשפט שמפעיל בכליו השיפוטיים את המבחן האובייקטיבי של הקורא הסביר.

י"ב. עוד כותב בית משפט קמא בעמ' 63 של הכרעת הדין:

"להוכחת המניע או המטרה, אין לעשות שימוש בהלכת הצפיות, אם כי החזקה שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשיו, כן עשויה לחול, כל עוד לא הצביע הנקבל על מטרה אחרת לחלוטין".

ובהמשך:

"עצם העובדה שהיו לנאשם מניעים לגיטימיים, לא יהא בה כדי לשלול כשלעצמה, את האפשרות שגם המניע לפגוע בשם הטוב עמד לנגד עיני הנקבל".

עוד כותב בית משפט קמא, שם:

"את הכוונה לפגוע באמצעות הפרסום, יש להוכיח מעבר לספק סביר, כשעל הכוונה לפגוע ניתן ללמוד מהפרסום עצמו, מנסיבות חיצוניות הקשורות למערכת היחסים בין הנפגע למפרסם, ממעשי הנקבל המפרסם לאחר הפרסום ועוד".

י"ג. בית משפט קמא הצביע בהכרעת הדין על כך, שהמכתב נשלח, בין היתר, אל ממונה מחוז הצפון במשרד הפנים, נציבות שירות המדינה, מנהל האכיפה במשרד התמ"ת וחברי מליאת המועצה המקומית חורפיש.

בין היתר, כך מציין בית משפט קמא, משתמש המערער במכתבו במינוח **"התנהלות בירונית"** של המשיב כלפי עובדים, וכן של אלימות ממשית כלפי העובדים, מילולית ופיזית גם יחד.

בין היתר, מתאר המערער במכתבו אירוע שבו שלף המשיב דוקרן מכיסו ותקף את מר יוסף עאמר ולגבי עובדת נוספת, צוין כי, המשיב דחה את בקשתה לתשלום ימי מחלה ובחר לגדף אותה בנוכחות כלל עובדי המועצה.

בהתייחס לכרוז שפרסם המשיב בו ביקש שכל מי שיש לו תלונה כנגדו יגיש אותה בכתב, נאמר במכתב כי ברור שהעובדים לא ייענו לקריאה מתוך חשש אמיתי לגופם ולבריאותם אם יפנו כנגד המשיב.

בנוסף מציין בית משפט קמא בהכרעת הדין, כי המערער חוזר ומציין שהמשיב עושה שימוש מופרז ובלתי חוקי במשרה שלו, נוהג ברודנות, באלימות ובהטלת מורא כלפי עובדי הציבור **"אשר על כן ובטרם נתבשר על אסון אשר יתרחש במועצה עד כדי פגיעה בחיי אדם, אבקש כי כלל הגורמים המכותבים על מכתב זה יפעלו בדחיפות על מנת לעצור לאלתר את המעשים המתרחשים במועצה מקומית חורפיש".**

י"ד. כותב בית משפט קמא בהכרעת הדין, כי לטעמו הלשון בה נקט המערער כשייחס התנהגות אלימה, פיזית ומילולית, למשיב לא הייתה "נקיה", וקורא סביר יגיע למסקנה, שהמשיב פוגע בעובדים מילולית ואף פיזית ופועל עד כדי " סכנת חיים של ממש לגופם ולבריאותם של העובדים".

לדעת בית משפט קמא, מציג המכתב את המשיב כמי שפועל בצורה כוחנית ואלימה, וכי הביטויים בהם נקט המערער משפילים את המשיב ומבזים אותו.

התיאור לפיו המשיב שלף דוקרן מכיסו ותקף את מר יוסף עאמר, קושר בצורה ברורה את המשיב למעורבות בפעילות עבריינית פלילית ולכן, לדעת בית משפט קמא, מדובר בלשון הרע באופן מובהק, וזאת בדרגה בינונית עד גבוהה.

ט"ו. בית משפט קמא בוחן את השאלה, האם עלה בידי המשיב לעמוד בנטל הנדרש להוכחת הכוונה לפגוע, כנדרש בסעיף 6 של חוק איסור לשון הרע.

בית משפט קמא מציין, כי בהתאם לחזקה שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הנובעות ממעשיו, הייתה בפני המערער דרך לגיטימית אחרת לבירור זכויותיהם של העובדים, וזאת על ידי הפנייתם לבית הדין לעבודה או ככל שמדובר בעבירות פליליות, על ידי הפנייתם למשטרה.

גם אם התכוון המערער להתריע מפני התנהגות בלתי הולמת של המשיב, עדיין, כך קובע בית משפט קמא, הדרך בה התנסח במכתבו תוך שימוש בביטויים קשים, המרמזים גם על מעשים פליליים שביצע, לכאורה, המשיב, מעידה כי גם המניע של פגיעה בשם הטוב עמד לנגד עיניו של המערער, ודי בכך כדי לבסס בנסיבות העניין כוונה לפגוע.

ט"ז. בית משפט קמא שוכנע, מעבר לספק סביר, בקיומה של כוונה לפגוע באמצעות המכתב מיום 2.12.12 ובנסיבות שהוכחו קבע בית משפט קמא, שהמשיב עמד בנטל הנדרש.

היסוד העובדתי של לשון הרע הוכח לדעת בית משפט קמא מעבר לספק סביר, וכך גם היסוד הנפשי של הכוונה לפגוע, ומשכך, הוכחה העבירה של פרסום לשון הרע.

י"ז. לאחר שהסיק בית משפט קמא את המסקנה הנ"ל, עבר בית משפט קמא לבחון את השאלה, האם עומדת למערער ההגנה: האחת, הנוגעת לאמיתות הפרסום והאחרת, הנוגעת לתום הלב שבפרסום.

מסקנת בית משפט קמא הייתה, לאחר סקירת הפסיקה הרלוונטית, שאין בעדויותיהם של העדים אשר לטענת המערער תלונתם היוותה את הבסיס לשליחת המכתב נשוא הקובלנה, כדי לבסס את טענת ההגנה בדבר

אמיתות הפרסום.

עוד ציין בית משפט קמא, שתלונות אשר הוגשו למשטרה על ידי שניים מן העדים נסגרו מחוסר ראיות.

י"ח. בית משפט קמא הוסיף, כי מר יוסף עאמר, שבמכתב נטען כי המשיב איים עליו בדוקרן, העיד בפני בית משפט קמא כך:

"אני טענתי בזמנו שהיה אצל מר סאבק ביד דוקרן אך אני כמעט בטוח שזה לא היה דוקרן, שזה היה עט".

גם הגב' ג'אדה נימר העידה בפני בית משפט קמא וסיפרה, כי לא שמעה באוזניה את המשיב מגדף אותה אלא הדברים נמסרו לה על ידי אחותה, כי המשיב גידף אותה בזמן ישיבה שהתקיימה, אך היא עצמה לא נכחה בישיבה זו.

דבריה של העדה, בהתייחס לדברים שנאמרו שלא במעמדה, הינם, כך קבע בית משפט קמא, בגדר עדות מפי השמועה, שאיננה קבילה.

י"ט. מסקנת בית משפט קמא הייתה, שהמערער לא עמד בנטל המוטל עליו לשכנע את בית המשפט במאזן ההסתברויות כי דיבר אמת כשפרסם שהמשיב איים באמצעות דוקרן או גידף וקילל ו/או שבהתנהגותו היווה המשיב סכנה של ממש לגופם ולבריאותם של העובדים.

טענות אלו או אחרות שמע המערער ממי מן העובדים, ולא מעבר לכך, והוא לא טרח להעמיק חקור בטרם הפיץ את המכתב.

מוסיף בית משפט קמא, שעצם החתמת העובדים על תצהיר, איננו מאיין את השימוש שעשה המשיב בביטויים פוגעניים שעה שהעלה על הכתב את תלונות העובדים והוסיף כהנה וכהנה מתקפות מילוליות בלשון בוטה.

לכן, כך קבע בית משפט קמא, אין המערער יכול ליהנות מהגנת אמיתות הדברים ולפיכך, גם אין צורך בבדיקת העניין הציבורי.

כ. באשר להגנת תום הלב - ציין בית משפט קמא, כי הגנה זו חלה גם מקום שהפרסום עצמו איננו אמת, ובלבד שהפרסום נעשה בתום לב, לפי התנאים שנקבעו בחוק. הגנת תום הלב חלה, בין היתר, גם במצב בו קיים עניין אישי אשר המצדיק את הפרסום וכן חלה הגנה זו על הבעת דעה על עניין ציבורי.

מצוין בית משפט קמא, כי המערער הבהיר בסיכומיו שהגנת תום הלב מתמקדת בעניינו בהגנה על עניין אישי כשר של העובדים במועצה המקומית חורפיש.

ואולם, כך מוסיף בית משפט קמא, בהתאם להלכה הפסוקה, כדי לחסות תחת כנפי הגנה זו של עניין אישי, תפוצת הפרסום חייבת להיות מוגבלת רק לאותם אנשים שהפניית הפרסום אליהם תקדם את ההגנה על העניין האישי. התנאי לתחולת ההגנה הוא פעולה בתום לב ויש לבחון בהקשר זה את מידת הפגיעה בנפגע, דהיינו, האם הייתה הפגיעה במידה סבירה ומוגבלת לשם השגת המטרה או שמא הייתה זו פגיעה מופרזת, לשם העלבתו של הנתבע.

עוד העיר בית משפט קמא, כי המערער אף טען שהפרסום בעניינו מהווה הבעת דעתו, וזאת בהתאם לסעיף 15(4) של החוק, משמע: הבעת דעה ביחס לאופיו, מעשיו, דעותיו והתנהגותו של הנפגע בקשר לעניין ציבורי.

כ"א. בית משפט קמא לא היה מוכן לקבל את טענות ההגנה של המערער בציינו, שאילו רצה המערער רק להתריע על מעשים כאלה ואחרים של המשיב, בוודאי שלא היה צריך לנקוט בדרך ובלשון כה פוגענית, כפי שעשה. לכן, אין הפרסום נהנה מהגנת אמיתות הפרסום, שכן, הפרסום מייחס עבירות פליליות למשיב ומכפישו הכפשה ממשית והמכתב הופץ בתפוצה רחבה.

כ"ב. כמו כן, דחה בית משפט קמא את טענת המערער כאילו קמה לו הגנת "זוטי דברים" וגם לא ניתן לקבל את הטענה, שהתנהגות המערער לא הצדיקה נקיטת ההליך של קובלנה פלילית פרטית, וזאת שעה שהחוק מאפשר מפורשות הגשת קובלנה פלילית פרטית בגין הוצאת לשון הרע, ולנפגע עומדת הזכות והברירה לבחור בנקיטת ההליך, בהתאם לתכליות אותן הוא מבקש לקדם.

בעניינו, מדובר באופן הצגתו של המשיב בעיני נושאי משרות בכירות בגופי הממשלה. המשיב הסביר, כי נפגע עמוקות מאופן הצגתו על ידי המערער וחש השפלה רבה.

גם את טענת ההגנה מן הצדק מחמת אכיפה בררנית במסגרת של קובלנה פלילית פרטית, דחה בית משפט קמא. דהיינו, טענת המערער הייתה להגנה מן הצדק, וזאת משום שהקובלנה הוגשה רק נגדו ואילו העובדים האחרים שהוציאו, לכאורה, לשון הרע על המשיב, לא הועמדו לדין, ואולם, בית משפט קמא קבע, שאין להטיל על אדם פרטי לתבוע בפלילים את כל משמיציו ולפיכך, נדחתה גם טענתו זו של המערער, שהורשע בדין כמפורט כבר לעיל בדברינו, ודינו נגזר.

כ"ג. המערער ממאן להשלים עם הכרעת הדין של בית משפט קמא, וערעורו המפורט מונח בפנינו.

מדגיש המערער, כי הוא משמש מנהל מחוז הצפון של הסתדרות העובדים הלאומית ותכלית תפקידו בהגנה על

ציבור העובדים ועל זכויותיהם. המערער הורשע בגין מכתב בחתימתו שעסק בתלונות שהשמיעו עובדי המועצה (שעל רווחתם אמון המערער) כנגד המשיב, וזאת בגין פגיעות חוזרות ונשנות בזכויותיהם כעובדים, ולרבות אמירות גסות ופוגעניות, כמו גם גילויי אלימות פיזית של ממש מצד המשיב כלפי העובדים.

כ"ד. מוסיף המערער, כי העובדה שהמכתב נועד להגן על העובדים ועל זכויותיהם, ושזהו תפקידו של המערער, עוברת כחוט השני בראיות שהיו לפני בית משפט קמא ואף בכתב הקובלנה עצמו והדבר גם מופיע בהכרעת הדין של בית משפט קמא. למרות זאת, קבע בית משפט קמא, כי למערער לא עומדות ההגנות לפי חוק איסור לשון הרע, והוא אף הסיק כי המערער כתב את המכתב מתוך כוונה לפגוע במשיב, וכל זאת למרות שמבחינה עובדתית ברור, שהמכתב נשלח עקב תלונות מצד עובדים על ידי גורם הממונה על פתרון בעיות העובדים והמכתב עסק בתלונות העוסקות בזכויות העובדים.

מוסיף המערער ומדגיש, שאין טענה מצד המשיב לסכסוך אישי או אף להיכרות אישית בינו לבין המערער, ולכן לא ניתן היה לקבוע כי המשיב הוכיח מעבר לספק סביר (כנדרש בדין הפלילי) שכוונת המערער הייתה לפגוע בו.

כ"ה. נטען בערער, כי הפסיקה מטילה נטל כבד מאוד על מי שמבקש להוכיח "**כוונה לפגוע**" בפרסום, לפי סעיף 6 של חוק איסור לשון הרע.

יסוד הכוונה לפגוע יוכח רק מקום בו הפרסום נעשה מתוך כוונה ממשית ומובהקת וממניעים אנטי חברתיים המבוססים על רשעות, שנאה, איבה, נקם וכיו"ב והמשיב לא טען כלל לקיומם של רגשות כאלה, וממילא שאלה לא הוכחו.

המכתב נשלח על רקע תלונות רבות אשר התקבלו אצל המערער, אשר דאג כי ב"כ ההסתדרות יגבה מכל אחד מן המתלוננים תצהיר ערוך כדין המפרט באריכות את מעשי הבריונות של המשיב. נטען בערער, שהמכתב נשוא הערעור אינו אלא חזרה על דברי העובדים בתצהיריהם ובמכתביהם, שהרי תפקידו של המערער הוא להיות שופר למצוקת העובדים.

למערער עצמו אין אינטרס או נגיעה אישית בשליחת המכתב, ואין הוא אלא שלוח של העובדים ומכאן שקביעותיו של בית משפט קמא באשר למטרות כתיבת המכתב, סותרות, כך נטען בערער, זו את זו, עד כי אין יכולות לדון בכפיפה אחת ולעמוד במבחן הסבירות ולכן יש להורות על זיכוי של המערער.

כ"ו. נטען בערער, כי שגה בית משפט קמא משקבע, כי התקיים במערער היסוד הנפשי של "**כוונה לפגוע**". כאמור, הנטל להוכחת יסוד זה הוא כבד עד מאוד ושגה בית משפט קמא כשביסס את מסקנתו על החזקה לפיה מתכוון אדם לתוצאות הטבעיות הנובעות ממעשיו (עמ' 65 להכרעת הדין), הואיל ולפי ההלכה הפסוקה הלכת הצפיות אינה חלה בעבירה לפי חוק איסור לשון הרע.

כ"ז. באשר לקביעת בית משפט קמא, שהמערער השתמש בביטויים קשים על מעשים פליליים שביצע, לכאורה, המשיב, נטען בערעור, שלא המערער השתמש בביטויים המרמזים על מעשים פליליים, כי אם העובדים עצמם כגון, מר יוסף עאמר שבסעיף 14 לתצהירו טען, כי התנהגות המשיב היא התנהגות אלימה המסכנת חיי אדם ובמכתבו לראש המועצה מתאריך 13.9.12 כתב מר עאמר:

"לאן עוד נגיע במועצה הזאת שמזכיר מועצה הוא מנהל כוח אדם, מחזיק בכיסו דוקרן ומאיים לדקור עובדים ואף שולף אותו בזמני וויכוח עם מנהל עבודה במועצה... הגענו לשליפת דוקרן, לאן עוד נגיע, לרצח?".

כ"ח. גם גב' נורה עלי כתבה במכתבה לראש המועצה מיום 21.11.12 כי היא מתריעה שהתנהגות המשיב חצתה את כל הגבולות ומחובתה המקצועית להציב גבולות ולשים קץ להתנהגותו האלימה והפוגענית.

הגזבר, מר ואיל עאמר ציין בסעיף 6 לתצהירו, כי המשיב התפרץ לחדרו כשהוא מגדף ומשמיץ אותו, תוך הנפת יד לעברו ודחיפתו (מר ואיל עאמר גם הגיש תלונה במשטרה כנגד המשיב).

כ"ט. מכאן, כך הטענה בערעור, שהמערער במכתבו הביא לידי ביטוי את האמירות הקשות והנסערות של העובדים עצמם ולמערער עצמו לא הייתה כל כוונה לפגוע במשיב, אלא להביא את זעקת העובדים לידיעת הגורמים הרלוונטיים.

ל. כמו כן, נטען בערעור, כי שגה בית משפט קמא כאשר שלל את הגנת **"אמת דיברתי"** של המערער. בהתייחס לעדות מר יוסף עאמר בפני בית המשפט, שאמר שהוא כמעט בטוח שאין המדובר בדוקרן אלא בעט, נטען בערעור, כי בית משפט שגה בכך שהעניק את מלוא המשקל הראייתי לעדות יוסף בבית המשפט, הגם שמדובר בגרסה כבושה, כאשר יוסף עצמו אומר בעמ' 52 לפרוט': **"לא זכור לי במאה אחוז מקרה זה"**, והרי בסעיף 13 לתצהירו אמר יוסף שהמשיב שלף מולו דוקרן שהיה בכיסו וניסה לדקור אותו לעיני כל העובדים ולא זו בלבד, אלא שיוסף כתב בעניין זה עצמו שני מכתבים לראש המועצה: האחד ב- 13.9.12 והשני ב- 14.10.12, כשבמכתב מיום 13.9.12 כתב: **"הגענו לשליפת דוקרן? לאן עוד נגיע? לרצח?".**

ל"א. לכן, כך נטען בערעור, הגרסה שמסר יוסף בבית המשפט היא גרסה כבושה העומדת בסתירה לראיות ולמסמכים בכתב ולכן דווקא בגרסה זו לא היה מקום לתת אמון ומה גם שיוסף סירב להעיד בבית המשפט הואיל ולטענתו הוא והמשיב ביחסים מעולים כיום (עמ' 52 לפרוט').

יתר על כן, הגזבר ואיל עאמר העיד, כי הוא נכח באירוע התקיפה של יוסף וראה, שהמשיב השתמש בדוקרן מפלסטיק (עמ' 39 לפרוט').

לטענת המערער, שגה בית משפט קמא כאשר שלל את הגנת "אמת דיברתי" בגין המחלוקת האם מדובר בדקירה מעט או מדוקרן, שהרי, בשני התרחישים גם יחד נותר המשיב עדיין אלים, חם מזג המנסה לפגוע בעובדים שאינם מסכימים עם דרכיו.

ל"ב. באשר לעדות של גב' ג'אדה, שהעידה כי שמעה מאחותה שבישיבת המועצה אמר עליה המשיב "אם יש עובדת מסריחה שרוצה להאשים אותי בהטרדה מינית אני לא אכנע ולא אשלם לה", ציין בית משפט קמא, כי מדובר בעדות מפי השמועה.

נטען בערעור, כי המשיב עצמו הודה בחקירתו שאמר דברים אלה (לעניין זה הסתמך המערער על עדות המשיב בעמ' 12 לפרוט'). עוד נטען בערעור, שאין זו ההתנהגות הבריונית היחידה עליה העידה ג'אדה, שכן, היא העידה כי מיום שהחליטה לתבוע את המועצה, הואיל ולא הוענק לה דירוג, החלו לצוץ בעיות בינה לבין המשיב שסירב, שלא בצדק, לקבל אישור רפואי שהמציאה לו ועקב כך פגע המשיב בשכרה באופן בלתי מוצדק.

ל"ג. טוען אפוא המערער שבכל מקרה הוכח מזגו האלים והפוגעני של המשיב, באופן שחייב את המערער לדווח על כך, וזאת גם אם ניסה לדקור את יוסף "רק" באמצעות עט, וגם אם פגע באופן בלתי צודק בשכרה של ג'אדה מתוך יצר שנאה או נקם.

ל"ד. עוד ובנוסף נטען בערעור, שבית משפט קמא התעלם מעדויותיהם של שלושה עובדים נוספים שהעידו בפניו: גב' נורה עלי, שהעידה על קללות נמרצות שספגה מן המשיב ואיומים, הגזבר ואיל עאמר, שהעיד כי המשיב תקף אותו באופן פיזי, וכן העיד כי ראה שהמשיב תקף את יוסף באמצעות דוקרן (מפלסטיק) ומר סלאמה עמאד שהעיד, כי המשיב הבטיח "לטפל בו אישית" ולאחר מכן התנכל לו באמצעות קיצוץ בשכרו.

עדויות אלה, כך נטען בערעור, אינן נזכרות בהכרעת הדין.

ל"ה. עוד נטען, כי לא היה מקום לכך שבית משפט קמא ישלול את הגנת סעיף 14 לחוק בנימוק שהתלונות שהוגשו למשטרה על ידי שניים מן העדים נסגרו מחוסר ראיות, שכן, סגירת תלונה במשטרה, בוודאי בעילה של חוסר ראיות, אינה מצביעה כי הדברים לא התרחשו ואינה מונעת מן המערער להוכיח כי "היו דברים מעולם".

כמו כן, התעלם בית משפט קמא מן העובדה, שכנגד המשיב הוצא צו למניעת הטרדה מאיימת.

ל"ו. המערער חוזר וטוען, שבית משפט קמא ייחס למערער ביטויים פוגעניים בהוסיפו כהנה וכהנה מתקפות מילוליות בלשון בוטה, כשלטענת המערער מי שהשתמש בלשון הבוטה הם העובדים עצמם בתצהיריהם

ובמכתביהם.

בנוסף, נטען בערעור, כי בית משפט קמא שגה משלל את הגנת תום הלב של המערער אשר חוזר וטוען כי הוא ממונה על רווחתם של העובדים ועליו לדאוג למי שנמצאים בתחום אחריותו והוא היה חוטא לתפקידו אלמלא דיווח על התנהגותו הפוגענית של המשיב ומה גם, שהמערער קיבל מספר פניות מעובדי המועצה המקומית חורפיש ביחס למשיב.

ל"ז. עוד נטען בערעור, כי בהכרעת דינו של בית משפט קמא משמשות הגנת תום הלב והגנת "אמת דיברתי" בערבוביה. בית משפט קמא סבר, כי אין תחולה להגנת סעיף 14 של החוק והמשיך ושלל "באחת" גם את ההגנות לפי סעיף 15 של החוק, מבלי להבחין בין ההגנה לפי סעיף 14 לבין ההגנה לפי סעיף 15 של החוק.

כמו כן נטען בערעור, כי גם אם סבר בית משפט קמא שתוכן הפרסום אינו אמת, הרי הוכח (ולא נסתר) שהמערער האמין בכל ליבו שתלונות העובדים הן אמת והיה לו יסוד סביר, ואף למעלה מכך, להאמין בכך.

אמנם, יוסף, למשל, העיד שניסיון הדקירה נעשה בעט ולא עם דוקרן, אך יוסף עצמו העיד, כי סיפר למערער שהמשיב השתמש בדוקרן (עמ' 53 לפרוט') ולכן, אין בדברים אלה כדי לשלול מן המערער את הגנת תום הלב.

עדות יוסף מוכיחה, כי המערער האמין בכל ליבו שהמשיב השתמש בדוקרן ומה גם, שיוסף הצהיר שהמשיב תקף אותו באמצעות דוקרן בתצהיר ערוך כדיון.

ל"ח. באשר להגנת סעיף 15(3) של החוק, נטען בערעור, כי הכרעת הדין איננה קובעת שהמכתב מוען לגורמים שאינם רלוונטיים ובסיכומי המערער בפני בית משפט קמא פורטו נמעני המכתבים ומדוע היה צורך לשלוח לכל אחד מהם, על מנת לקדם את עניין ההגנה על העובדים, והטענות האלה שהועלו בסיכומי המערער בבית משפט קמא - לא נסתרו.

עוד נטען בערעור, שגם ביחס לסעיף 15(4) של החוק, הסתפק בית משפט קמא באמירה כללית ולא פירט אילו מן התנאים, אם בכלל, מתקיימים במכתב נשוא הערעור.

עד כאן תמצית הטענות שהעלה המערער.

ל"ט. בישיבת בית משפט קמא שהתקיימה בפנינו ביום 29.12.16 שמענו ארוכות את טיעוניהם המפורטים בעל פה של ב"כ שני הצדדים.

ב"כ המערער חזר על הטענות שהועלו בהודעת הערעור על נימוקיה.

מ. לעומתו, סבר ב"כ המשיב, שיש לאמץ את הכרעת הדין של בית משפט קמא והוסיף, כי ככל שהנאשם מעלה טענת הגנה מסוימת, נטל ההוכחה על הנאשם. כך הוא כשהמערער טוען להגנת תום הלב, וכך לגבי טענת "אמת דיברתי".

עוד טען ב"כ המשיב, כי העובדות שהועלו מטעם המערער במטרה לשכנע שהמסקנות של בית משפט קמא מוטעות - אינן מוצגות בצורה הנכונה.

כמו כן טוען ב"כ המשיב, שהמערער כלל לא העלה בפני בית משפט קמא את ההגנה של "אמת דיברתי" ולכן ויתר המשיב על עדי התביעה המופיעים בקובלנה, וזאת, בין היתר, משום שלא הייתה טענה של "אמת דיברתי".

מ"א. באשר לטענות שהעלה המערער כנגד עדותו של העד יוסף עאמר, ציין ב"כ המשיב, שבית המשפט לא התבקש להכריז על יוסף עאמר כעד עויין ולמעשה לא היה פקפוק בעדותו בעוד שכיום נטען מפי המערער כאילו מדובר בעדות כבושה.

עוד מוסיף ב"כ המשיב, שהמחלוקת האמיתית איננה אם מדובר בדוקרן או עט אלא שבעדותו במשטרה (ק/4) העד יוסף עאמר אינו טוען שהיה ניסיון לדקור אותו, ובחקירתו החוזרת בבית משפט קמא הדגים מה עשה המשיב עם אותו עט או דוקרן, ובית משפט קמא רשם הערה שאין אפילו הדגמה של ניסיון דקירה.

לטענת ב"כ המשיב, מבחינה אובייקטיבית לא עמד המערער בנטל ולא הוכיח את דבריו ולכן, אין מקום לתחולת ההגנה של "אמת דיברתי".

מ"ב. לגבי האירוע של גב' ג'אדה נימר, מצוין ב"כ המשיב, כי מדובר בעדות מפי השמועה הואיל והיא כלל לא נכחה בישיבה.

בנוסף, מצוין ב"כ המשיב, שהתיק בגין התלונה שהגיש ואיל עאמר כנגד המשיב נסגר מחוסר אשמה (כעולה מעמ' 7 לפרוט' של ישיבת 2.11.14).

גם באשר להגנת תום הלב, סבור ב"כ המשיב, שבצדק קבע בית משפט קמא שלא היה מקום לתחולתה של הגנה זו.

מ"ג. באשר לטענה, כי המערער פעל כפי שפעל מתוקף תפקידו כיו"ר הסתדרות העובדים הלאומית במחוז

הצפון, טען ב"כ המשיב, שדווקא נוכח היותו בעל תפקיד, מוטלת על המערער חובת זהירות מוגברת והיה עליו להבין שכאשר הוא שולח מכתב, מתייחסים למכתב כזה ביתר רצינות.

עוד מעיר ב"כ המשיב, שגם לא היה מקום לכך שהמערער יגבה תצהירים מן העובדים המתלוננים בידעו שמתנהלת בעניין חקירה משטרתית, ודי היה בכך שיפנה מכתב לממונים, יצרף למכתב את מכתבי התלונה של העובדים, ויבקש את התייחסותם של הגורמים הממונים.

מ"ד. בנוסף טען ב"כ המשיב, שהטענה כאילו הנמענים אליהם נשלח המכתב היו הגורמים המתאימים והרלוונטיים לא נטענה ולא הוכחה על-ידי המערער, אלא עלתה לראשונה בסיכומי המערער בפני בית משפט קמא, בעוד שבתשובה לכתב הקובלנה בישיבת 27.3.14 נטען מטעם המערער רק שהמחלוקת היא משפטית ונוגעת ליסוד הנפשי.

בנוסף, בתשובה לכתב הקובלנה לא הועלתה כלל הטענה, כי 21 הנמענים היו זכאים לקבל את העתקי המכתב.

מ"ה. טענה נוספת שהעלה ב"כ המשיב היא שאדם הטוען להגנת תום הלב אינו אמור לשגר מכתב כפי ששלח המערער, מכתב שנטענו בו טענות החורגות בהרבה מן הנדרש, וכן נכתבו בו מסקנות קיצוניות בדבר סיכון לפגיעה בחיי אדם והתנהגות בריונית המיוחסת למשיב. בנוסף סבור ב"כ המשיב, שבשום פנים לא היה המערער רשאי לסמוך על התצהירים אלא חובתו הייתה לשאול לברר ולוודא מי עוד ראה את האירועים הנטענים, מי עוד נכח בישיבות, ומי היו חברי המועצה שידעו על כך?

המערער, כך לטענת ב"כ המשיב, אף הרחיק לכת כשבחקירתו הנגדית "המציא" טענה כאילו בהגיעו למועצת חורפיש הוא ראה את יוסף עאמר חבוש.

מ"ו. לטעמו של ב"כ המשיב, גם התנאי שהמערער האמין באמיתות הפרסום אינו מתקיים. חלק נכבד מן המכתב הוא הכפשה גרידא. קשה להאמין שהמערער באמת סבר שיש חשש לחיי אדם.

לעניין ה"כוונה לפגוע" מצוין ב"כ המשיב, שהכרעת הדין פותחת ודנה ביסוד זה. אמנם נכתב בפסיקה שהלכת הצפיות אינה חלה, אך פסיקה מאוחרת יותר קבעה חזקה ראייתית של הנחת הכוונה שקובעת שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשהו וחפץ בהן, וכאשר התוצאה הטבעית של המעשה היא פגיעה - תופעל החזקה.

מ"ז. מוסיף ב"כ המשיב, שבהתאם לפסיקה כאשר קיימת מטרה לגיטימית בפרסום, יכול וייקבע שהפרסום נעשה מתוך כוונה לפגוע וזאת כאחת מן המטרות שלשמן נעשה הפרסום.

בענייננו, מעבר ל"מסקנות הפליליות" ולתיאורים הקשים במכתבו של המערער, יש בו גם דרישה

"לפעול בדחיפות ולא לתר" והרי המסקנה של מקבלי המכתב תהא בנסיבות אלה שהכוונה היא לפגוע במקום עבודתו של המשיב.

מוסיף ב"כ המשיב, שכותב המשתמש בביטויים כפי שעשה המערער, משגר את העתקי המכתב לאנשים שאינם רלוונטיים, משלב עובדות עם מסקנות ואמירות קשות אינו יכול לאחר מכן להסתתר מאחורי הגנת תום הלב שכן הוא יודע מה מטרת המכתב.

לטענת ב"כ המשיב מנסה המערער לעשות במסגרת ערעורו "מקצה שיפורים", בהתייחס להליך שהתנהל בבית משפט קמא.

מ"ח. ב"כ המערער השיב על טענותיו של ב"כ המשיב והוסיף וטען, שאם אין כוונה לפגוע אין צורך לדון בהגנות שבסעיפים 14 + 15 של חוק איסור לשון הרע. לטענת ב"כ המערער אין בפסיקה מקרה בו הורשע אדם בגין פרסום מן הסוג שפרסם המערער ויהא זה תקדים מסוכן לקבוע שאדם שכתב מכתב במסגרת תפקידו בהסתדרות, על בסיס תלונות שהגיעו אליו, עבר עבירה פלילית, וזאת להבדיל מנקיטת הליכים אזרחיים.

עוד ציין ב"כ המערער, שהמערער לא קבע שהדברים שבמכתבו הם אמת, אלא שאלה התלונות שהגיעו אליו.

מ"ט. לאחר שנתנו דעתנו לכתב הקובלנה, לפרוטוקול הדיון בבית משפט קמא, למוצגים הרלוונטיים, להכרעת הדין, להודעת הערעור, ולטיעוניהם המפורטים של באי כח שני הצדדים בפנינו, הגענו לכלל מסקנה לפיה יש לקבל את הערעור ולזכות את המערער מחמת הספק.

ג. העבירה של לשון הרע בסעיף 6 לחוק איסור לשון הרע מוגדרת כך:

"המפרסם לשון הרע, בכוונה לפגוע, לשני בני אדם או יותר זולת הנפגע, דינו-מאסר שנה אחת" (ההדגשה שלנו).

הגדרת "לשון הרע" מופיעה בסעיף 1 של החוק, והגדרת "פרסום" מופיעה בסעיף 2 של החוק. אין מחלוקת כי היסודות העובדתיים מתקיימים בענייננו, ואף אין חולק שהפרסום נעשה ליותר משני בני אדם.

נ"א. גדר המחלוקת: האם הוכח שהפרסום נעשה "בכוונה לפגוע" כפי שנדרש לצורך גיבוש העבירה של איסור לשון הרע?

בית משפט קמא השיב על השאלה בחיוב, בהסתמכו על כך שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הנובעות

ממעשהו, ומנוסח המכתב והאמירות החריפות בו הסיק בית משפט קמא שכותבו, דהיינו, המערער אכן התכוון לפגוע במשיב.

נ"ב. ככל ששקלנו בדבר, ובשים לב לכך שעסקינן בעבירה פלילית לפי סעיף 6 של החוק, במובחן מעוולה אזרחית לפי סעיף 7 של החוק, סבורים אנו, שבנסיבות העניין לא נוכל לקבוע שהכוונה לפגוע אכן הוכחה, מעבר לספק סביר, כנדרש לגיבוש העבירה לפי חוק איסור לשון הרע.

נ"ג. כעולה מן הפסיקה אין מקום להחיל בעבירת "לשון הרע" את הילכת הצפיות. אנו מפנים לדבריה של כב' השופטת (כתארה אז) ד' ביניש בע"פ 8735/96 **ביטון נ' קופ**, פ"ד נ"ב(1) 19, בעמ' 27:

"די לנו אם נאמר כי לפי פסיקתו של בית-משפט זה, בעבירת 'לשון הרע' אין להחיל את 'הילכת הצפיות', ועל-כן אין להסתפק בכך שהוכח כי הנאשם צפה את הפגיעה בהסתברות גבוהה של קירבה לוודאות, כדי לקבוע שנעברה עבירת לשון הרע. פירוש זה של הסעיף אף עולה בקנה אחד עם הוראות החלק הכללי של דיני העונשין כפי שתוקנו בחוק העונשין (תיקון מס' 39) (חלק מקדמי וחלק כללי), תשנ"ד-1994.

6. **בנסיבות העניין השאלה אם פרסום מהסוג שלפנינו נעשה במטרה לפגוע אינה ברורה על פניה. על-פי תוכנו ייתכן כי יש בפרסום כדי להקים את החזקה הראייתית כי המשיב התכוון לתוצאה הטבעית של מעשיו וחפץ בהם, וכי הפגיעה היא תוצאה כזו, אולם זאת רק כל עוד לא הצביע הנאשם על חפץ אחר, שאינו התוצאה הפוגעת, שעמד ביסוד התנהגותו."**

נ"ד. ב-רע"פ 9818/01 **ביטון נ' סולטן**, פ"ד נ"ט(6) 554 נכתב מפי כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק (דעת הרוב) בפסקה 20:

"... אכן, דרישת ה"כוונה לפגוע" הינה דרישה לקיומו של יסוד נפשי מיוחד אצל העושה, בעת קרות ההתנהגות האסורה. המפרסם לשון הרע בלא שהתכוון לפגוע באמצעות הפרסום - אינו עובר עבירה פלילית. עם זאת, הוא יהא אחראי בשל עוולה אזרחית לפי סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע. נמצא כי רק מפרסם (לשני בני אדם לפחות), שלהתנהגותו נלווה יסוד נפשי של שאיפה להשיג פגיעה יחוב בפלילים לפי סעיף 6 לחוק..."

נ"ה. מכאן, עבר כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק לבחון את השאלה מה באשר למפרסם שלהתנהגותו נלווה יסוד נפשי של צפייה ברמה קרובה לוודאות לאפשרות התרחשות פגיעה?

סוגיה זו נדונה בעבר ב-ע"פ 677/83 **בורוכוב נ' יפת** פ"ד ל"ט(3) 205, ולכן ניתן דעתנו תחילה להלכה

שנפסקה בעניין **בורוכוב נ' יפת**.

נקבע, שם, כי בביטוי "כוונה לפגוע" שבסעיף 6 לחוק איסור לשון הרע, משתקף האינטרס הציבורי שחייב לקחת בחשבון לא רק את האיזון בין חופש הביטוי לבין הזכות לשם טוב, אלא חייב להתחשב גם בחופש האישי מסנקציה פלילית מזה, ושלומו הציבור מזה, ועיינו, שם, בעמ' 218:

"כיצד ניתן איפוא לגבש אמת מידה ראויה לאינטרס ציבורי, אשר, מחד גיסא, תיתן הגנה מספקת לחופש הביטוי ולחופש האישי, ומאידך גיסא, תיתן הכרה ראויה לשמו הטוב של אדם ולשלומו הציבורי? נראה לי, כי אמת מידה זו היא, אם הפרסום נועד לפגוע בשמו הטוב של אדם אם לאו, כך, למשל, כאשר המפרסם פועל מתוך 'כוונות רעות ומזימות ארסיות' - כלשונו של השופט אגרנט (ע"פ 24/50 [19], בעמ' 1160) - או כאשר מהפרסום עולים "הזדון והרשעות" - כלשונו של השופט עזיוני (ע"פ 364/73 [20], בעמ' 635) - מתגבש אותו אינטרס ציבורי, המצדיק לא רק אחריות אזרחית אלא גם אחריות פלילית (השווה י' זמיר "חרות הביטוי כנגד לשון הרע ואלימות מילולית", ספר זוסמן (דף-חן, תשמ"ד) 149). החופש האישי וחופש הביטוי נסוגים, כאשר קיים רצון לפגוע באחר. אותו רצון לפגוע המצדיק התערבות ציבורית בהגנה על היחיד, שכן שלום הציבור נפגע, מקום שאדם מפרסם לשון הרע מתוך רצון או מתוך מטרה או מניע לפגוע. גם אם פגיעה כזו מסתברת היא ברמת ודאות גבוהה - לא קיים אותו אינטרס ציבורי, המצדיק הטלת אחריות פלילית בנוסף לאחריות האזרחית.

7. נראה לי, איפוא, כי מבין האופציות הלשוניות, הטמונות בביטוי "בכוונה לפגוע", יש לבחור באותה אופציה, המדגישה את האינטרס הציבורי. דבר זה מחייב, לדעתי, לפרש את הביטוי "בכוונה לפגוע" כמשתרע על הרצון או על המטרה או על המניע לפגוע באחר, תוך שלילת פגיעה שאינה רצונית אך המסתברת במידת ודאות רבה. כפי שציין חברי, השופט גולדברג, בעניין שלפנינו לא הוכיח המערער, כי המשיב פרסם את הכתבה מתוך רצון או מתוך מטרה או מתוך מניע לפגוע במערער. מכיוון שכך, שוב אין מקום להטיל על המשיב אחריות פלילית בגין לשון הרע" (ההדגשה שלנו).

נ"ו. עתה נחזור להלכה שנפסקה ב-רע"פ 9818/01 **ביטון נ' סולטן**, פ"ד נ"ט(6) 554, וזאת לאחר שסוגיה זו חזרה ועלתה פעם נוספת בפני בית המשפט העליון, שדן בה הפעם בהרכב מורחב וזאת כעשרים שנה לערך לאחר פסק הדין שבעניין **בורוכוב נ' יפת**.

כב' הנשיא (בדימוס) א. ברק חזר וקבע, שאין מקום לסטות מן ההלכה לפיה כלל הציפיות אינו חל בעבירת לשון הרע, ועיינו, שם, בפסקה 28:

"במצב זה אינני סבור שנכון לסטות מן ההלכה הקיימת, ולפיה כלל הציפיות אינו חל בעבירת לשון הרע. עוסקים אנו בהגבלה באמצעים פליליים של חופש הביטוי. זוהי הגבלה חריפה

וקיצונית. יש לתחומה לגבולות המדויקים של התכלית שלשמה היא נוצרה (פרשת אלבה [3] בעמ' 294; השופט טירקל בדנ"פ 8613/96 ג'בארין נ' מדינת ישראל [19], בעמ' 201-211). בענייננו מדובר באיום על שלום הציבור, שהוא מעבר לשמירה על שמו הטוב של האדם הפרטי, שאותה ניתן להבטיח באמצעות העילה האזרחית. איום כזה מתממש במידה המצדיקה שימוש באיסור פלילי רק מקום שלפרסום נלווית כוונה של ממש לפגוע. רק אז מתעצם החשש להפרת הסדר הציבורי ולהגברת השנאה והיריבות כדי כך שיהיה ראוי להפעיל את הסנקציה הפלילית. פרסום לשון הרע בהיעדר כוונה לפגוע עשוי להיות פסול ומגונה, אך אין בכך כדי להכניסו לתחומה של העבירה הפלילית לפי סעיף 6 לחוק. "המקום הגיאומטרי" הראוי לטפל בו הוא במסגרת האזרחית של תביעת נזיקין בלשון הרע ובהטלת פיצויים ראויים שישקפו את מלוא הנזק (הרכושי והלא רכושי) שנגרם לאדם אשר שמו הטוב נפגע. הפתרון לחששות שהעלה היועץ המשפטי לממשלה אינו בהקלת התנאים לפתיחת הליכים פליליים נגד מפרסמים; כל שכן משרוב האישומים מוגשים כקובלנות בידי אנשים פרטיים". (ההדגשות אינן במקור).

נ"ז. בהמשך מוסיף ועומד כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק על כך, שעל מנת לבסס אישום חייב התובע להוכיח מעבר לספק סביר שמי שפרסם את לשון הרע התכוון לפגוע באמצעות הפרסום, כשהפרסום עצמו הוא ראייה ככל הראיות תוך הערכת הראיות הנסיבתיות הסובבות את המעשה, ועיינו, שם, בעמ' 578-579:

"באנו אפוא למסקנה שגם כיום אין להחיל את כלל הצפיות על עבירת לשון הרע. נוכח זאת כדי לבסס את האישום חייב התובע להוכיח, מעבר לספק סביר, כי מי שפרסם את לשון הרע התכוון לפגוע באמצעות הפרסום. בפרשות שלפנינו התחבטו הערכאות השונות בשאלה אם די בעולה מן הפרסום עצמו כדי לבסס קיומה של "כוונה לפגוע" ברמת ההוכחה הנדרשת בפלילים. דעתי בשאלה זו היא כי הפרסום הינו ראייה ככל הראיות. כוחו לבסס הרשעה נובע מתוכנו, ממהימנותו, ולבסוף מן המשקל שמעניק לו בית-המשפט. בית-המשפט אינו בוחן כליות ולב. אין בכוחו לחדור למוחו של הנאשם בחיפוש אחר כוונתו. לשם כך עליו להעריך את הראיות הנסיבתיות הסובבות את המעשה, ולפיהן לקבוע אם הוכחה כוונתו של הנאשם מעבר לספק סביר (ע"פ 172/68 המטפרסט נ' היועץ המשפטי לממשלה [20], בעמ' 9). הפרסום הוא אחד מאותן ראיות נסיבתיות. טול למשל פרסום הכולל חרפות וגידופים בלבד נגד פלוני, ללא כל תוכן או הקשר אחר. במצב זה נקל להסיק מן הפרסום לבדו שכוונת המפרסם בפרסום אחת הייתה - לפגוע. מסקנה זו נובעת מן ההנחה העובדתית, ולפיה אדם מתכוון להשלכות הטבעיות של מעשיו. פרסום דבר שכולו נאצה בלא כל סיבה אחרת יתפרש כפרסום שכוון לפגוע".

עמד על הדברים השופט א' גולדברג:

"מאחר ששללנו את תחולתה של הלכת הצפיות, אין אמנם מקום ללמוד בכל מקרה על הכוונה לפגוע מכך שהפירסום הוא פוגעני. שהרי כל שניתן ללמוד מאופיו הפוגעני של הפירסום, כי המפרסם היה מודע לפגיעה שתיגרם עקב הפירסום. אולם אין זה מן הנמנע כי מן הפירסום הפוגעני נלמד על הכוונה תוך יישום 'הנחת הכוונה', לפיה מניחים אנו כי אדם התכוון לתוצאות הטבעיות של מעשהו וחפץ בהן. הנחה זו אמנם

קיימת, כל עוד לא מצביע הנאשם על חפץ אחר שהנחה אותו במעשיו, השונה מן החפץ להשיג את התוצאה המזיקה" (פרשת נעים [2], בעמ' 141; ראו גם ע"פ 3126/96 עמיר נ' מדינת ישראל [21], בעמ' 650-651). " (ההדגשות אינן במקור)

ובהמשך (שם, בעמ' 579):

"מצאנו אפוא שהכוונה לפגוע יכולה, עקרונית, להילמד מתוכן הפרסום עצמו. לשם כך אין הכרח שהפרסום יועד כולו לפגיעה בלבד. אפשר שתהינה לו תכליות נוספות. מקום שמן הפרסום עצמו נלמד קיומה של כוונה לפגוע מעבר לספק סביר - די בכך כדי לבסס את דרישת היסוד הנפשי. אם לא די בפרסום עצמו, יהיה על המאשים (או הקובל) להביא חומר ראיות נוסף ככל הדרוש לביסוס הכוונה לפגוע ברמת ההוכחה הנדרשת בפלילים." (ההדגשות אינן במקור)

נ"ח. באשר לזהירות בה יש לבחון את השאלה האם יש מקום להטיל סנקציה פלילית בגין ביטוי פומבי, כותב עוד כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק, שם, בפסקה 47:

"אמת, שני המקרים שבאו לפנינו... מקורם בקובלנות פליליות, הליך זה נושא אמנם מאפיינים של התדיינות אזרחית... אך אין לשכוח שתכליתן הטלת אחריות פלילית בגין ביטוי פומבי. זהו כלי חמור ורציני, וכך יש להתייחס אליו. לא בכדי מגלה המשפט המשווה נטיה גוברת לצמצום הסנקציה הפלילית בגין לשון הרע, כאשר עיקר ההתדיינות בעניין זה מתנהלת במישור האזרחי, תוך מתן אפשרות לפסוק פיצויים לדוגמא... ככלל, לא נועד ההליך הפלילי ליישוב יריבויות אישיות או לריצוי מעשי נקם...".

כב' השופט (בדימוס) א. ריבלין כותב אף הוא, שם, בפסקה 5 לפסק דינו:

"העבירה האוסרת על לשון הרע מאפשרת לרשות לשלול את חירות הביטוי, העומדת ביסוד קיומה הדמוקרטי של המדינה, וזאת מחמת האיום שביטוי זה מציב כלפי שלום הציבור. אולם מקום בו קמה התנגשות חזיתית בין הכלי המרכזי הנתון בידי האזרח לבקר את השלטון - הביטוי הפוליטי - ובין הדין הפלילי המאפשר לריבון לעשות שימוש בכוחו, ולמנוע ביטוי זה, מתחדד הצורך לפעול בזהירות יתר בהפעלת הסנקציה הפלילית במיוחד כך מקום בו כוונה הלשון הרעה כנגד אנשי ציבור בעניינים ציבוריים...". (ההדגשה אינה במקור).

נ"ט. מהתם להכא:

איננו סבורים כי ניתן לקבוע, מעבר לספק סביר, שהמערער התכוון לפגוע במשיב. משנשמט היסוד הנפשי של "כוונה לפגוע" (כנדרש בסעיף 6 של חוק איסור לשון הרע) אין עוד להמשיך ולדון בפרק ההגנות שבחוק איסור לשון הרע (ובמיוחד: סעיפים 13-16 שבחוק).

כפי שצוין בקובלנה עצמה, המערער הוא מנהל מחוז הצפון של ארגון העובדים בהסתדרות הלאומית. עוד צוין בעובדות הקובלנה, שהמערער קיבל מספר פניות מעובדי המועצה המקומית חורפיש ביחס להתנהלותו של המשיב, ובגין פניות אלה כתב המערער את מכתבו מיום 2.12.12 ואשר נשלח ל-21 נמענים.

על המכתב עצמו ששיגר המערער, מופיע הלוגו "**הסתדרות לאומית המחלקה המשפטית מחוז צפון**". בפתח המכתב נאמר, שההסתדרות הלאומית היא הארגון היציג בקרב עובדי המועצה ופועלת כדי להגן על זכויות העובדים ומעמדם ברשות המקומית ובמסגרת זו נתקבלו פניות רבות מעובדים המצביעים, כך נטען, על התנהגות בריונית של המשיב כלפי העובדים, תוך ניצול כוח המשרה בידי, תוך השתלחות בעובדים, התנכלות לעובדים ואלימות של ממש כלפי העובדים, מילולית ופיזית.

המכתב מתאר את התנהלותו של המשיב ביחס לחמישה עובדים בכירים במועצה כאשר חמשת העובדים חתמו על תצהירים. המתואר במכתב מיום 2.12.12 מגובה באותם תצהירים, ועל יסוד האמור בהם מסיק הכותב (המערער) את מסקנותיו וקורא לפעול בדחיפות בטרם יתרחש אסון "עד כדי פגיעה בחיי אדם".

ס. יודגש, **שלא** נטען, ומכל שכן **לא** הוכח, שברקע המכתב היו יחסים אישיים טעונים ועכורים בין המערער לבין המשיב, לא הוכח סכסוך אישי בין השניים, למעט הקשר המקצועי במסגרת עבודתו של המשיב כמזכיר המועצה המקומית ותפקידו של המערער בהסתדרות הלאומית, כשפנייתו של המערער במכתב נשוא הדיון נעשתה כדי להגן, לפי השקפתו, על האינטרסים של העובדים.

ס"א. חמשת העובדים הבכירים שנזכרו במכתב, ותצהיריהם הוגשו, נחקרו בפני בית משפט קמא.

לגבי שלושה מהם: מנהלת מחלקת הרווחה גב' נורה עלי, הגזבר ואיל עאמר, ויו"ר ועד העובדים עמאד סלאמה, לא הייתה התייחסות פרטנית בהכרעת הדין, ואין לגביהם בהכרעת הדין קביעה שיש בה כדי להטיל ספק בנכונות עדותם ותצהיריהם.

ס"ב. באשר למנהל העבודה יוסף עאמר נאמר במכתב, שהמשיב שלף דוקרן ותקף את יוסף עאמר ואילו בעדותו אמר יוסף עאמר (עמ' 52-53 לפרוט') כי נראה לו שהיה זה עט. ואולם, בתצהירו אמר יוסף עאמר במפורש: "**ואז לפתע פתאום שלף המזכיר דוקרן שהיה בכיסו וניסה לדקור אותי...**". התצהיר ניתן ביום 22.10.12, ואולם, גם בשני מכתבים מתאריכים מוקדמים יותר ושמוענו אל ראש המועצה, ציין יוסף עאמר, שהמשיב מחזיק בכיסו דוקרן ומאיים לדקור עובדים ואף שולף אותו בזמן יכוח עם מנהל העבודה (מכתב מיום 13.9.12), וכך גם במכתבו הנוסף מיום 14.10.12.

ס"ג. יתר על כן, גזבר המועצה ואיל עאמר העיד בעמ' 39 לפרוט': "נכון הדוקרן הוא מפלסטיק. אני ראייתי אותו. אני עמדתי וראיתי את הדברים יותר טוב מהנדקר".

הגזבר ואיל עאמר אף העיד, שהמשיב תקף אותו (עמ' 38 לפרוט') וכן: "הוא דחף אותי בשתי ידיו ואני נפלתי על הכסא שלי..." (עמ' 39 לפרוט').

ס"ד. גם האמירה בסיפא של מכתב המערער, דהיינו "ובטרם נתבשר על אסון אשר התרחש במועצה, עד כדי פגיעה בחיי אדם" מבוססת על הפניות שהועברו לטיפולו של המערער.

כך אומר יוסף עאמר בתצהירו סעיף 14:

"אני הייתי עד למספר רב של פעמים בהם המזכיר פגע והעליב עובדים במועצה. אולם, זו הפעם הראשונה בה אני נתקל בהתנהגות אלימה המסכנת חיי אדם על ידי עובד ציבור בעל תפקיד כה בכיר". (ההדגשה אינה במקור).

כמו כן במכתבו אל ראש המועצה מיום 13.9.12 כתב יוסף עאמר: "הגענו לשליפת דוקרן. לאן עוד נגיע לרצח".

יו"ר ועד העובדים עמאד סלאמה כותב בתצהירו, סעיף 8, שעובדי המועצה "נתקלים באלימות מילולית והשמצות של המזכיר אשר מנצל את מרותו לנקמה אישית ומתנהג כרודן במועצה".

ס"ה. גב' ג'אדה נימר כתבה בתצהירה (סעיף 7) שהמשיב אמר במסגרת ישיבת עובדי המועצה: "אם יש עובדת מסריחה שרוצה להאשים אותי בהטרדה מינית לא אכנע לה ולא אשלם לה", כשהיא עצמה לא נכחה בישיבה ושמעה זאת מפי אחותה.

המשיב עצמו מסר בחקירתו הנגדית, כי לאחר שהמערער טען בישיבה שהתקיימה במועצה שהוא (המשיב) מטריד מינית, ענה המשיב, ששום איום ושום תלונת שווא לא יגרמו לו לבצע דברים שאינם חוקיים (עמ' 12 לפרוט').

ס"ו. מכל מקום, איננו סבורים כי העובדה שדבריה של הגב' ג'אדה נימר נכתבו על יסוד דברים שהיא אישית לא שמעה אלא נאמרו לה מפי אחותה, יש בה כדי לגרוע מן התמונה הכוללת שקיבל המערער מתוך פניותיהם של העובדים הבכירים במועצה אליו, פניות שגובו בתצהיריהם, כשהמערער סבר, כי מתוקף תפקידו חובתו לפעול כדי להגן על עובדי המועצה שהסתדרות הלאומית היא הארגון היציג שלהם ועל רקע זה שלח את מכתבו מיום 2.12.12, בנוגע להתנהלותו של המשיב, וזאת כשדבריהם של חמשת העובדים הבכירים במועצה מגובים בתצהיריהם.

ס"ז. בנסיבות אלה, קיים לכל הפחות ספק סביר בשאלה: האמנם התקיים אצל המערער היסוד הנפשי של "כוונה לפגוע", כנדרש בעבירה לפי סעיף 6 של חוק איסור לשון הרע?

בהתקיים ספק סביר, כמוסבר כבר לעיל, לא ניתן לקבוע שהקובלנה הוכחה מעבר לספק סביר. לפיכך אנו מקבלים את הערעור ומורים על זיכוי של המערער מחמת הספק.

בהתאם להסכמת ב"כ הצדדים, תמציא המזכירות את העתקי פסק הדין אל:

1. ב"כ המערער: עו"ד פז מוזר, תל-אביב.

2. ב"כ המשיב: עו"ד יוני דדון, קריית מוצקין

ניתן היום, ז' טבת תשע"ז, 05 ינואר 2017, בהעדר הצדדים.

א. אלון, שופטת

ב' בר-זיו, שופטת

י' גריל, שופט בכיר
[אב"ד]